

Kringen

Het Informatie- en Opiniemagazine voor de lokale en regionale economie

NR 03 • 2019

Vitale binnensteden

Informatieplicht
energiebesparing:
de aanpak

Enerverende
evenementen

Trendbeschrijving
en parkmanagement
na provinciale
verkiezing

Aanpak leegstand en
kloppende centra

TOOLKIT VOOR ONDERNEMERSFONDS 2019!

Snel, secuur en zonder hiaten op weg naar uw eigen Ondernemersfonds! Wilt u ook een Ondernemersfonds initiëren? Dan is de administratieve en organisatorische route naar de realisatie ervan tamelijk complex. Gelukkig heeft CLOK ervaring met dit traject en hoeft u dit wiel dus niet opnieuw uit te vinden. De unieke CLOK Toolkit voor Ondernemersfondsen leidt u snel, secuur en solide naar uw eigen Ondernemersfonds. Dus zonder verlies van uw schaarse tijd, geld en capaciteit.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Geert Kievit via 035-69 54 144 of bezoek www.clok.nl

SPYKE SECURITY

SERVICE CENTRALE

TOEGANGS-CONTROLE

CAMERA-TOEZICHT

HOSPITALITY

- Innovatief en flexibel beveiligingsconcept
- Bouwplaatsbeveiliging
- Beveiliging bedrijventerreinen
- Tijdelijke en permanente camerabeveiliging
- Toepassing van beeldanalyse software
- Signalering verdachte kentekens
- Totaalconcept van ontwerp tot realisatie
- Live uitlezen van beelden in onze KIWA-gecertificeerde toezichtcentrale
- Directe en gerichte alarmopvolging
- Geschikt voor bedrijven, particulieren, overheden en andere instanties

Meer weten over onze dienstverlening?

+31 (0)88-5424080

spykesecurity.nl

Deelnemer Live View

Voorwoord

Herman Timmermans,
Voorzitter Stichting CLOK

Kan vitaliteit van een binnenstad opgelegd worden? Van bovenaf afgedwongen?

In dit nummer over de binnenstad staan zeer belangrijke bijdragen van lector Cees-Jan Pen en centrummanager Eduard Plate, welke uitnodigen om mee te denken. Hun vraag is hoe we binnensteden of winkelstraten vitaler krijgen. Met de huidige traditionele aanpak wordt dat doel niet altijd bereikt. Maar hoe dan wel?

Sommige deskundigen opperen om de binnenstad te managen als een outlet: een centrum sturen door het te stroomlijnen met economische en ruimtelijke agenda's van bovenaf. Deze gedachte komt op als een variant op de huidige "vertrouwde" aanpak: er wordt vooraf een enorme toekomstvisie opgesteld, maar met een kleine uitvoeringsagenda. Na het voltooien van deze blauwdruk is er bijna geen energie en geld meer om de uitvoering daadwerkelijk op te pakken. Daarbij blijken de actoren: de overheid, eigenaren en ondernemers, toch meer verdeeld dan gedacht. Het gevolg: het traject bloedt dood.

Terug naar de kern

Daarom keren we terug naar de kern: is het wenselijk om, als een soort reactie op het feit dat veel visies niet van de grond komen en de sturing naar concrete aanpak niet of onvoldoende tot stand komt, te gaan pleiten voor een meer top-down benadering? Vanuit de overheid of vanuit de markt? Of toch een binnenstad als een outlet managen? Er zijn succesvolle outlets; daar is niets mis mee. Deze worden als een onderneming gestuurd, ook prima. Een binnenstad als outlet-center aansturen vanuit louter de economische functie is daarentegen niet wenselijk. Vitaliteit terugbrengen door de economische en financiële component meer en beter in de aanpak op nemen lijkt mij echter een must. Voor zowel de individuele ondernemers, de eigenaren, als voor de gemeente. Want zij, met primair de private sector, zullen moeten gaan investeren. Zoiets doe je alleen als het kosten-baten plaatje duidelijk is: anders wordt er niet geïnvesteerd. Dat geldt voor jou toch ook?

Oplossingsrichting

Mijns inziens is de kern van de oplossing dat er met de binnenstadondernemers en de vastgoedeigenaren zélf een meerjarenprogramma moet worden opgesteld, met hun beeld van het gebied, gefaciliteerd en geïnspireerd door de gemeente. Dat zou moeten starten met een uitvoeringsprogramma met concrete projecten voor het komende jaar én het jaar daarop. Een visie is geen blauwdruk meer voor de toekomst vooraf, maar visie zit vooral in de projectmatige aanpak en in het ontwikkelen van een visie tijdens het proces zelf, wat blijkt uit de uiteindelijke projecten. Parallelschakelen.

Het is cruciaal om het economische deel van een gebied als een soort binnenstadsgedebied-onderneming te managen, door bijvoorbeeld een gebiedsinvesteringsmaatschappij met een gebiedsgericht ondernemersfonds. Volgens mij is dat een oplossingsrichting om over na te denken.

Inhoud

Voorwoord Herman Timmermans	3
Code Oranje column Michel Veenma	4
Relatie werken-wonen-leven column Jos van Asten	5
Dag van Parkmanagement	6-7
Dag van Economische Zaken	8-9
Informatieplicht energiebesparing: de aanpak interview met Alex Bik en Roel Wouterse	10-12
Belang PM bij provinciale coalitieakkoorden	13
Trendbeschrijving na provinciale verkiezingen	14-15
Regionieuws Parkmanagers reageren op de vrachtwagenheffing	16-17
Doet CLOK dat ook?	18
Aanpak leegstand: drie tips column Eduard Plate	20-21
Kloppende centra column Cees-Jan Pen	22
De "K" in EZK	23

Code Oranje

In de eerste week bij mijn nieuwe werkgever, gemeente Emmen, werd me verteld dat ik naar een beurs in München toe ging. Leuk, was mijn eerste reactie. Want beursbezoek is een leuke en ontspannen manier om nieuwe contacten op te doen, terwijl het eigenlijk werk is. Netwerken; het is net werken zeg ik vaak.

(bron: Michel Veenma)

Michel Veenma,
Adviseur Economie/Acquisiteur
Gemeente Emmen

Persoonlijk contact is effectiever en doorslaggevend, en ook nog eens een stuk goedkoper.

Nadat duidelijk werd wat voor beurs het was, de Transport Logistic Messe, begon ik met de voorbereidingen. Naast praktische zaken, zoals een hotel en vliegtickets boeken, kwamen ook de inhoudelijke voorbereidingen. Wat voor potentieel interessante partijen zouden er zijn als standhouder, maar ook als bezoeker? Al snel werd duidelijk dat op deze grootste logistieke beurs van de wereld, met 65.000 bezoekers uit 125 landen en 2374 standhouders, je er wel uit moet springen om op te vallen. Menig marketingbudget wordt opgemaakt op deze beurs met megastands en flitsende filmpjes en presentaties. Maar ik ben van mening dat persoonlijk contact effectiever en doorslaggevend is, en ook nog eens een stuk goedkoper.

Nadat ik maandagmiddag was aangekomen in München en ongegeneerd de toerist ben gaan uithangen, gekleed in oranje korte broek en sneakers, begon dinsdagochtend de beurs. Gewapend met een reversspeld van een oranje tulp stond ik in de "Invest in Holland" stand. De Invest in Holland stand werd bemenst door 25 gemeenten/regio's en bedrijven uit Nederland. Duizenden bezoekers kwamen vier dagen lang voorbij. De één vol zelfvertrouwen in duur maatpak, de ander schuchter in een scheef Ali-Expres pak met bergschoenen. Wat blijkt, die laatste categorie is de meest interessante. Die willen namelijk niet opvallen, want anders valt iedereen ze lastig. Het blijken de CEO's te zijn van megabedrijven. Zij zijn niet op zoek naar handel, ze zijn in het geniep aan het kijken wat de concurrentie doet. Leuk om te zien, maar ook leuk om mee te praten. Dat ik vervolgens ook de gemeente Emmen kan promoten als potentiële vestigingslocatie en dat het inderdaad "direct gelegen is aan het vliegveld" is mooi meegenomen. Weten zij veel dacht ik, want ik hoorde laatst iemand zeggen dat twee uur rijden vanaf een vliegveld voor een Chinees niets is.

De kleur oranje en daarmee de link naar Holland is voor de buitenlandse bezoeker direct gelegd. Het is een sterk merk en Nederland, daar wil je graag zaken mee doen. Kortom, vier dagen code oranje en saamhorigheid op de stand. Doorverwijzingen naar elkaar en soms uit beleefdheid je visitekaartje uitwisselen met een bezoeker, wat resulteert in een volle mailbox met "interessante aanbiedingen" van goederen tussen Polen en Oekraïne. Mooie marketing, maar de persoon die het wil verkopen heeft het niet begrepen.

Halverwege de week stond een gezamenlijk diner gepland met de consul generaal. In het vliegtuig maakte ik mij nog druk dat ik een stropdas vergeten was, maar op de woensdagavond waren de formaliteiten ver te zoeken. Een schort werd voorgedaan. Een kraan werd in een biervat geslagen en de avond was begonnen. Wat een mooi werk heb ik toch, dacht ik nog.

Vrijdagavond pakte ik het vliegtuig om weer terug te keren naar vrouw en kind. Een paar keer flinke turbulentie onderweg en terwijl we daalden keek ik uit het raam naar de landingsbaan. Ik zat te denken, volgens mij moet de piloot de landingsbaan zien en niet ik, aan de zijkant van het toestel. Op het laatst een ruk naar links en we waren geland. De mobiele telefoon kon weer aan. Direct een melding van Nu.nl: code oranje voor heel Nederland.

Relatie werken – wonen – leven is essentieel voor economische groei

De verschillen tussen bepaalde regio's in Nederland worden steeds groter. Waar de ene regio groeit in onder andere bedrijvigheid, woningbouw, winkels, horeca, en voorzieningen maken andere regio's zich grote zorgen om het wegtrekken hiervan. En terecht! Er is namelijk een direct verband tussen regio's met economische groei en de aantrekkingskracht hiervan op mensen, investeringen en ontwikkelingen.

Maar het gaat verder: investeringen in (nieuwe) bedrijvigheid gaan vaak samen met investeringen in bereikbaarheid en infrastructuur, nieuwe woningbouwlocaties, meer industrie en de daarbij behorende zogenaamde overlast. Tegelijkertijd zorgt behoud en aanwas van nieuwe bedrijvigheid ervoor dat inwoners werk hebben, dat steden en dorpen leefbaar blijven, een bloeiend verenigingsleven, instandhouding van winkels, horeca, culturele voorzieningen en evenementen en dat jongeren niet wegtrekken naar andere gebieden.

Sociaalmaatschappelijke voorzieningen als onderwijs, cultuur en sport en een leefbare omgeving kunnen niet in stand gehouden worden zonder inwoners, die vaak werken in de omgeving. Maar het bedrijfsleven heeft haar omgeving ook ontzettend hard nodig. Twee recente initiatieven vanuit het Veghelse bedrijfsleven – locaties voor grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten nabij bedrijventerreinen en de plaatsing van windmolens om bij te dragen aan duurzaamheidsdoelstellingen – zijn hier goede voorbeelden van. Als gevolg van wet- en regelgeving kunnen dergelijke initiatieven niet (geheel) worden gerealiseerd op industrieterreinen en ervaren inwoners hier overlast van. Ondanks het begrip voor de achtergrond van beide initiatieven en de relaties van inwoners met de grote Veghelse familiebedrijven als Jumbo, Vanderlande, Sligro, BAS, Mars, Hutten, Maison van den Boer – waar ze overigens ook ontzettend trots op zijn – stuiten dergelijke ontwikkelingen ook op weerstand. Communicatie, overleg en de omgeving meenemen in (economische) ontwikkelingen is dan ook essentieel om er samen uit te komen.

De relatie tussen werken, wonen en leven is overduidelijk en wordt van steeds groter belang. Overheden, het bedrijfsleven en inwoners zullen samen moeten optrekken en voor- en nadelen van keuzes moeten afwegen. Een keuze voor instandhouding van voorzieningen, woningbouw en leefbaarheid is ook een keuze voor economische groei. Een keuze voor economische groei houdt in dat ruimte moet worden geboden voor ontwikkeling, maar ook dat de ogenschijnlijk negatieve effecten of minder populaire ontwikkelingen een plek moeten krijgen in de samenleving. De overheid en het bedrijfsleven zullen dus nog nadrukkelijker samen moeten optrekken, hier de inwoners bij moeten betrekken en de gevolgen van keuzes in een breder perspectief moeten plaatsen om lokaal en regionaal welvaart en welzijn te kunnen vergroten. Alleen dan is groei een bewuste keuze!

(bron: Jos van Asten)

Jos van Asten,
Platform Ondernemend Meerijstad

Communicatie, overleg en de omgeving meenemen in ontwikkelingen is essentieel om er samen uit te komen.

Dag van Parkmanagement

Tijdens de Dag van Parkmanagement ontdek je alle ins en outs op het gebied van parkmanagement. Denk hierbij aan onderwerpen zoals gebiedsmarketing, mobiliteit en bereikbaarheid, veiligheid, duurzame energie, huisvesting arbeidsmigranten en het creëren van een aantrekkelijke werkomgeving. Kom ook en laat je inspireren op deze dag in het teken van parkmanagement!

Mathijs Bouman

Kennisdelen en Netwerken

De Dag van Parkmanagement staat in het teken van kennisdelen. Door praktijkkennis bij elkaar te brengen willen wij het parkmanagement in Nederland een boost geven. De hele dag door kan je meediscussieren in workshops en uw ervaringen delen met iedereen die betrokken is bij het versterken en verduurzamen van bedrijventerreinen: parkmanagers, besturen van parkmanagement, besturen van ondernemersverenigingen, toeleveranciers en nadrukkelijk ook accountmanagers bedrijven en ambtenaren Economische Zaken. Sterke bedrijventerreinen en sterk parkmanagement vergen namelijk een goed samenspel tussen al deze betrokkenen. Op de Dag van Parkmanagement komen jullie elkaar tegen. De Dag van Parkmanagement is hét moment op bij te praten met bekenden en nieuwe verbindingen te leggen. Schrijf je in en vergroot je netwerk!

Inhoud workshops

Per workshopronde kun je kiezen uit vijf onderwerpen:

- **Wat zijn eigenlijk Toekomstbestendige Bedrijventerreinen?**
door Mark van Mast, BMD parkmanagement Deventer
- **Arbeidsmigranten; Please, In My BackYard (PIMBY)**
door Jos van Asten, Vitaal Bedrijvig Veghel en POM
- **Mobiliteit en bereikbaarheid essentieel voor bedrijventerreinen**
door Boyd Bartels, Samen meer waarde Spijkenisse
- **De toekomst op bedrijventerreinen: Waterstof en duurzame energie**
door Bert Strijker, EnergieCoöperatie Utrecht
- **Ondermijning en KVO-B**
door Carla Niezen, IG&D Doetinchem

Belangrijke informatie

Datum: 16 september 2019
 Locatie: Connexion Point, Natriumweg 6,
 3812 PV Amersfoort
 Kosten: Voor deelnemers van CLOK: € 145,-
 excl BTW
 Voor niet-deelnemers van CLOK € 195,-
 excl BTW

Schrijf je in via www.clok.nl/dagvanpm of stuur een mail naar info@clock.nl

Programma

10:30 Inloop
 11:00 Opening
 11:45 Workshopronde 1
 12:45 Pauze (Lunch + productpresentaties door standhouders)
 13:45 Keynote door Mathijs Bouman (Economist, journalist en columnist bij het FD, RTL Z en Nieuwsuur)
 14:30 Workshopronde 2
 15:30 Afsluiting
 16:00 Netwerkbijeenkomst

Workshops Dag van Parkmanagement

Wat zijn eigenlijk Toekomstbestendige Bedrijventerreinen – Mark van Mast

Hoe bereiden we bedrijventerreinen voor op de uitdagingen van de komende decennia: next economy, klimaatverandering, schaarste aan arbeidskrachten? Parkmanager Mark van Mast vertelt wat er volgens experts op ons af komt en hoe hij zich hier onder meer op de Deventer Bedrijventerreinen op voorbereidt in samenwerking met alle ondernemersverenigingen, de gemeente en kennisinstellingen.

Mobiliteit en bereikbaarheid essentieel voor bedrijventerreinen – Boyd Bartels

Voorheen waren schoon, heel en veilig sleutelbegrippen op werklocaties, maar sinds geruime tijd hoort bereikbaarheid daar ook bij. Een groeiende economie, nijpend tekort aan arbeidskrachten en verouderde infrastructuur zijn er debet aan dat de concurrentiekracht van bedrijventerreinen onder druk komt te staan. In de workshop over Duurzame Mobiliteit spreken we over de uitdagingen die dit soort gebieden zien opdoemen, delen we slechte voorbeelden, maar zien we ook voorbeelden van inspirerende oplossingen en innovaties.

Arbeidsmigranten; Please, In My BackYard (PIMBY) – Jos van Asten

Meierijstad is een gemeente met een forse economische groei. Met een verwachte groei van 5.000 werknemers de komende jaren, grote internationaal en nationaal toonaangevende bedrijven met hoofdkantoren in de gemeente en veel bedrijvigheid in de sectoren agrifood en logistiek is er ook een toenemende behoefte aan de inzet van arbeidsmigranten. Op dit moment werken gemiddeld 10.000 arbeidsmigranten in de gemeente, terwijl er maar 5.000 slaappleaatsen zijn. De gemeente heeft recent samen met o.a. het georganiseerde bedrijfsleven (POM), de agrarische sector (ZLTO) en enkele grote huisvesters beleid vastgesteld voor 2.500 extra overnachtingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten. Tijdens deze sessie zal Jos van Asten (POM) samen met Peter Louwers (Hobij) je informeren over nut en noodzaak, de kansen en mogelijkheden, zaken waar partijen tegenaan lopen en de invulling van grootschalige huisvesting.

De toekomst op bedrijventerreinen: Waterstof en duurzame energie – Bert Strijker

Waterstof is booming; dat biedt kansen voor jou als parkmanager om jouw bedrijventerrein op de kaart te zetten. Een waterstof-tankstation draagt bij aan een duurzame profilering. Het waterstofrijden biedt voordelen ten opzichte van batterij-elektrisch rijden en ontwikkelt zich sneller dan je misschien denkt. Het realiseren van een (commercieel) waterstof-tankstation op een bedrijventerrein is ook dichterbij dan je denkt! Er zijn direct uitvoerbare oplossingen beschikbaar die kunnen bijdragen aan het kip-ei-dilemma: geen waterstofvoertuigen zonder waterstof-tankstation en vice versa. Tijdens deze workshop leer je meer over de diverse soorten waterstof-tankstations en welke obstakels er mogelijk in de weg kunnen staan bij de realisatie. Samen bespreken we hoe deze obstakels overwonnen kunnen worden, zodat je na de workshop alle handvatten hebt om zelf met waterstof aan de slag te gaan.

Ondermijning en KVO-B – Carla Niezen

Beveiliging is essentieel op elk bedrijventerrein. Vrijwel elke ondernemer op een bedrijventerrein komt in aanraking met diefstal, inbraak, brandstichting en andere vormen van ongewenste activiteiten. Naast deze "zichtbare" criminaliteit is er ook een toename van vermenging tussen de boven- en onderwereld op bedrijventerreinen. Tijdens deze workshop gaan we specifiek in op ondermijning en de samenwerking met de partners in KVO-B.

Lustrumeditie Nationale Dag van Economische Zaken

SAVE
the date

Lang leve de klimaatverandering!

Voor de vijfde keer staat de welbekende Nationale Dag van EZ voor de deur. De vijfde editie van De Dag van Economische Zaken betekent ook het eerste lustrum van deze bijzondere dag. Tijd om terug te blikken én om vooruit te kijken, want er is een hoop veranderd. De overheid en het bedrijfsleven hebben een wezenlijk andere rol gekregen. Een rol die ook de komende jaren nog verder gaat ontwikkelen.

Enerverende sprekers

De organisatie loopt niet alleen over van goede ideeën voor het lustrum van de Nationale Dag van EZ, maar giet deze inmiddels in een stevig vat met een niet te missen programma. Wij zijn druk bezig om enkele grote namen als keynote spreker vast te leggen. Daarnaast zijn er maar liefst 12 interactieve workshops met ervaringsdeskundigen als spreker. Zij delen graag hun uitgebreide knowhow en ervaring met jou. Binnenkort maken wij de sprekers bekend, dus houd onze berichtgeving in de gaten!

Wees er snel bij, er is slechts plek voor 250 personen!

Werk jij aan het versterken van jouw regionale en lokale economie? Blok 21 november dan in je agenda en schrijf je nu al in. Wees er snel bij, want er is maar plek voor 250 personen! Schrijf je dus snel in via de www.clok.nl/dagvanez.

NA DEZE DAG IS
JE KENNIS EN
NETWERK WEER
HELEMAAL OP PEIL!

Wat kan je verwachten?

- Eersteklas kennis voor ambitieuze accountmanagers EZ uit de eerste hand.
- Toonaangevende sprekers over de laatste trends, actuele onderwerpen en voorbeelden uit de praktijk
- Interactieve workshops over ongeveer alles waar je dagelijks mee te maken heeft
- Unieke netwerkmogelijkheden met collegae uit de rest van het land.
- Verkiezing beste Economisch Ambtenaar
- En nog veel meer...

Belangrijke details

Locatie: Central Studios Utrecht
Datum: Donderdag, 21 november 2019.
Tijdstip: van 9.30 tot 17.00 uur, met aansluitend een netwerkdiner
Kosten: Voor deelnemers van CLOK: € 395,- excl BTW
Voor niet-deelnemers van CLOK € 495,- excl BTW

Schrijf je in via www.clok.nl/dagvanez of stuur een mail naar info@clock.nl

Verkiezing Beste Economisch Ambtenaar 2019

Na het succes van voorgaande jaren zal ook dit jaar de verkiezing "Beste Economisch Ambtenaar 2019" plaatsvinden. Dit jaar is tevens de lustrumeditie van de Nationale Dag van Economische Zaken, welke groter zal zijn dan ooit! Mede hierom is ervoor gekozen om de focus van de verkiezing weer terug te brengen bij de kern van de Dag van EZ: de medewerkers EZ zélf. Stichting CLOK vindt dat de medewerkers die zich met Economische Zaken bezighouden extra aandacht verdienen en doet dat door opleidingen, kennisuitwisseling en dus ook door deze verkiezing!

Op onze website vind je het profiel van de Beste Economisch Ambtenaar 2019, evenals het reglement rondom deze verkiezing.

De inschrijving is inmiddels geopend en loopt tot en met 1 oktober 2019. De jury, met onder andere Jan van Ginkel, zal halverwege oktober de top drie kandidaten bekend maken. Deze drie kandidaten en hun werkgevers zullen extra belicht worden in de publicaties van CLOK. De finaleronde zal worden gehouden op de Dag van EZ, donderdag 21 november 2019 in Utrecht.

Ken je een topper die genomineerd zou moeten worden voor "Beste Economisch Ambtenaar 2019"? Mail dan naar VerkiezingEZ@CLOK.nl. Het is niet mogelijk jezelf kandidaat te stellen; dit zou lopen via een manager of bestuurder van je eigen organisatie. Tip: stuur deze verkiezing ook door naar je teamleider en naar de besturen van de ondernemersverenigingen.

Wij zien je inschrijving uiteraard graag tegemoet!

In gesprek met ondernemers over de RvO informatieplicht energiebesparing

De RvO informatieplicht is een kleine twee maanden geleden ingegaan, wat betekent dat alle bedrijven die per jaar meer dan 50.000kWh of 25.000 m³ aardgas (of een equivalent) verbruiken moeten rapporteren welke energiebesparende maatregelen zij treffen. Stichting CLOK spreekt **Alex Bik** van BIT B.V. en **Roel Wouterse** van Van Tilburg-Bastianen Groep B.V. over hun aanpak en visie binnen hun bedrijf.

Alex Bik

Er bestaat een mogelijkheid om te investeren en dit binnen 5 jaar terug te verdienen; dan ben je een prutser van een ondernemer als je hier nog niet mee bezig bent.

Wat is de core-business van dit bedrijf?

Roel: Het verkopen en onderhouden van personenwagens van Volkswagen, Audi, Seat en Skoda alsmede DAF-trucks, Kassabohrer Trailers en Volkswagen bedrijfswagens. Dit gebeurt vanuit 11 DAF locaties en vier personenauto locaties door Nederland.

Alex: Wij zijn een datacenter; wij leveren infrastructuur voor de IT-omgeving van onze klanten

Welke rol speelt energie(besparing) in jullie bedrijf; hoe belangrijk is energie(besparing)?

Alex: Energie is essentieel voor ons bedrijf, het is van levensbelang voor onze servers. Het hoge energiegebruik van de servers en de koeling maakt dat energiebesparing ook direct een hot topic is. We betalen relatief weinig per kWh, maar vanwege het grote verbruik gaat het toch om hoge bedragen en verdienen investeringen zich snel terug

Roel: Energie(besparing) is zeer belangrijk; onze voertuigen staan letterlijk in het licht. Verder is energie benodigd voor alle bedrijfsprocessen; van compressor tot computer. Het besparen van energie gaat gepaard met een hoop geld en impact op het milieu. Sinds 2011 ligt er binnen onze organisatie een sterke focus op onze milieubelasting. Voor ons betekent dit bijvoorbeeld minder en dubbelzijdig printen, afval scheiden en tevens gebruiken als grondstof voor nieuwe producten waardoor recycling gestimuleerd wordt. Verder kijken we naar alles wat energie verbruikt en onderzoeken we of hier energiebesparende alternatieven voor bestaan.

Hoe kijk je aan tegen de energiebesparingsplicht? En de informatieplicht?

Roel: Het is een goede zaak dat dit nu gebeurt. Wij zijn als holding EED-plichtig en hebben dan ook voor iedere locatie afzonderlijk een rapport inclusief bespaarplan geschreven. Hierdoor voelt het enerzijds als dubbel werk, maar anderzijds is het goed dat vanuit de overheid een richting voor het bedrijfsleven wordt aangegeven. Er zou wellicht ook kenbaar gemaakt kunnen worden wat andere bedrijven aan maatregelen hebben genomen om zo te kijken waar de pijnpunten liggen, maar ook waar we nog van elkaar kunnen leren.

Alex: Er veranderd in feite weinig, de energiebesparingsplicht bestaat immers al jaren. Ondernemers waren daarom sowieso al verplicht energie te besparen middels relevante maatregelen die zichzelf binnen 5 jaar terugverdienen. Dit deden wij dus ook al; voor elk normaal gezond bedrijf zou het raar zijn om dit niet te doen. De informatieplicht is verder van minder belang. Wij hebben mazzel dat commerciële datacenters binnen een categorie vallen die reeds gedefinieerd is in de Erkende Maatregelenlijst van het RvO. Het invullen hiervan was dan ook vrij gemakkelijk; binnen een uurtje was ik er mee klaar, inclusief het verkrijgen van informatie over eigen verbruik. Ik kan me wel voorstellen dat voor bedrijven dit niet eenduidig binnen één categorie vallen dit lastiger kan zijn.

Hoe zou een ondernemer hier mee om moeten gaan; Heb je nog tips voor andere ondernemers?

Alex: Energie is bij ons een belangrijk onderwerp, zowel de betrouwbaarheid ervan als het zuinig ermee omspringen. Aangezien wij hier al lang mee bezig zijn, is dit voor ons gemakkelijk. Ik kan me voorstellen dat voor veel ondernemers energie geen "core business" is. Mijn tip voor andere ondernemers is om kritisch naar energie te kijken en daarbij hulp te accepteren van energiescans en dergelijke tools.

Zo worden er vanuit ondernemersverenigingen oproepen gedaan richting ondernemers voor gratis energiescans vanuit de provincie. Het animo vanuit ondernemers is hiervoor helaas laag, terwijl partijen gratis langskomen en kijken of er binnen jouw bedrijf nog bespaard kan worden. In combinatie met subsidie kost dit zo goed als niks, waardoor een gemiddelde ondernemer hier zeker baat bij heeft. Er bestaat een mogelijkheid om te investeren en dit binnen 5 jaar terug te verdienen; dan ben je een prutser van een ondernemer als je hier nog niet mee bezig bent.

Roel: Ik denk dat het belangrijkste is dat maatregelen uiteindelijk gewoon besparing opleveren, of je het nou doet vanuit je hart of vanuit je portemonnee. Bedrijven zouden de maatregelen moeten nemen die binnen 5 jaar terugverdient worden en daarnaast minder moeten zoeken naar voor de hand liggende oplossingen. Een voorbeeld hiervan is dat we de hoeveelheid terreinverlichting, LED verlichting uiteraard, terug hebben kunnen brengen door over te stappen op een camerasysteem dat gebruik maakt van infraroodtechnologie. Door de verlichting vervolgens op hetzelfde camerasysteem te koppelen brandt de terreinverlichting alleen wanneer een alarm daadwerkelijk afgaat, in plaats van de hele nacht. Door deze combinatie wordt dubbel bespaard: er zijn minder lampen die ook nog eens minder aanstaan.

Welke rol ziet u voor de lokale ondernemersvereniging? Is dit meer een informerende, stimulerende of coördinerende rol?

Roel: Ik denk dat de rol van ondernemersverenigingen is om elkaar scherp te houden en te informeren. Zo zijn er bijeenkomsten om zaken te delen en met elkaar te bespreken. Op verschillende bedrijventerreinen waar we gevestigd zijn nemen we deel aan

Roel Wouterse

Ondersteuning vanuit de overheid kan veel ondernemers helpen die niet de luxe hebben om een energie-adviseur in de arm te nemen.

een convenant om elkaar te prikkelen binnen een aantal jaren x% energiebesparing te realiseren. Het uiteindelijke doel van één van deze convenanten is zelfs om als bedrijventerrein volledig CO₂-neutraal te worden. Het ondertekenen van een dergelijke afspraak brengt een extra stimulus met zich mee; je wilt als ondernemer niet achterblijven als de overige bedrijven goed bezig zijn.

CLOK ondersteemt belang parkmanagement bij provinciale coalitieakkoorden

(bron: RVO)

Alex: Wie zien de rol van ondernemersvereniging voornamelijk als informeren, waarbij leden worden gewezen op de informatieplicht, subsidie en energiescans. Samen met onze ondernemersvereniging en een partij gespecialiseerd in energiescans is er een informatie-middag georganiseerd. Na het ingaan van de informatieplicht afgelopen juli ligt de verantwoordelijkheid nu bij de ondernemers.

Zou samenwerking met bedrijven op het bedrijventerrein een meerwaarde opleveren? Bijvoorbeeld een extra stimulans om te besparen of uitwisseling van kennis?

Alex: Ik denk het wel, er zijn zaken te bedenken zoals het collectief vervangen van de noodverlichting. Hiervoor zouden wel alle bedrijven zich in moeten zetten; voor een goede samenwerking moeten bedrijven eerst individueel gemotiveerd zijn. Wanneer dergelijke zaken georganiseerd worden vanuit een externe partij (zoals de energiescans) voelt dit vaak als verkoop in plaats van advies, wat argwaan wekt bij bedrijven. Daarom moeten ondernemers eerst elkaar kennen en intrinsiek gemotiveerd zijn om zich bezig te houden met energiebesparing voordat dergelijke collectieve ideeën meerwaarde kunnen leveren. Ik verwacht er op dit moment zelf nog niet veel van.

Roel: Zeker, zie ook het eerder genoemde convenant. Collectieve inkoop van energie kan voordelig zijn, maar is ook afhankelijk van het verbruik. Dit zal met name voor kleine ondernemingen van belang zijn. Een ander voorbeeld is de vraag waarom alle bedrijven apart een bewakingsdienst hebben, terwijl een gezamenlijke dienst goedkoper, makkelijker en beter voor het milieu zou zijn?

Wat zou je graag zien vanuit de overheid op dit gebied? Ondersteuning of juist meer maatregelen?

Roel: Ondersteuning vanuit de overheid kan veel ondernemers helpen die niet de luxe hebben om een energie-adviseur in de arm te nemen. Bedrijven waarbij de directeur ook de energie-inkoper is hebben simpelweg niet de tijd en capaciteit om dergelijke zaken

goed uit te zoeken. Die bedrijven zouden ondersteund moeten worden om te zoeken naar mogelijkheden, bijvoorbeeld door middel van energiescans. Persoonlijk denk ik dat deze ondersteuning beter kan komen vanuit een bedrijventerrein of ondernemerscollectief. Voor ondernemers zit er namelijk altijd angst als er iets vanuit de overheid wordt aangeboden.

Alex: Normaliter kijk ik met een kritische blik naar de overheid. Desalniettemin vind ik dat ze goed hun best gedaan hebben, kijkend naar de publiciteit en het RVO portal. Deze was weliswaar wat laat online, maar werkt zeker naar behoren. De overheid moet blijven voorlichten, maar nu ook gaan handhaven! De drempel voor de informatieplicht is relatief laag, dus ik verwacht de komende periode dat (toekomstige) bedrijven deze drempel gaan passeren. Daarom is het belangrijk dat de overheid blijft informeren; met name voor nieuwe en groeiende bedrijven.

Heb je verder nog op of aanmerkingen of wil je nog iets kwijt?

Alex: Ik vind het goed dat de verplichting om energie te besparen er is en dat de informatieplicht meer aandacht krijgt. Het is nu aan de overheid om de handhaving adequaat op de rit te krijgen, ander is en blijft de informatieplicht een loos verhaal. Maatregelen moeten op een reële manier vorm krijgen, waarbij het niet verplicht zou moeten worden om te investeren in onzinnige maatregelen die zichzelf wel of niet terugverdienen. Maar, als een maatregel of investering binnen 5 jaar terugverdiend kan worden, dan kan je daar als ondernemer eigenlijk niet op tegen zijn.

Roel: Ik werk hier nu 8 jaar en mij werd vanaf de dag één duidelijk gemaakt hoe wij als bedrijf omgaan met de wereld om ons heen en hoe wij bijvoorbeeld naar het milieu en naar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kijken. Voor ons is maatschappelijk verantwoord ondernemen geen project, maar een integrale visie op de kernactiviteiten van het bedrijf.

Stichting CLOK heeft eind april een brief richting alle Provinciale Staten en haar fracties gestuurd, om aandacht te vragen voor parkmanagement als een vorm van (duurzaam) gebiedsmanagement dat bij kan dragen aan de maatschappelijke uitdagingen van nu, maar ook die van de toekomst. Een groot thema hierbinnen is de energietransitie.

Inmiddels hebben elf van de twaalf provincie een coalitie met bijbehorend coalitieakkoord gevormd. Stichting CLOK heeft alvast de rode lijnen uit de overige elf coalitieakkoorden gehaald, welke opvallende overeenkomsten vertonen. Het is overduidelijk dat de energietransitie als maatschappelijke uitdaging het centrale thema is binnen elk coalitieakkoord. Als afgeleide komen hieruit drie rode lijnen naar boven waar de provincies zich komende jaren op in gaan zetten. Drie kernbegrippen die ook in de langere termijn agenda van CLOK staan: energietransitie, innovatie en werkgelegenheid door het versterken van het organiserend vermogen.

Circulaire economie

De eerste lijn kan samengevat worden in het begrip circulaire economie. De lijn omvat de directe investering in energiebesparing en het opwekken van duurzame energie met bijvoorbeeld windmolens en zonnepanelen. Daarnaast is er ook veel aandacht voor CO2-reductie, de mogelijkheden van waterstof als medium voor energieopslag en het reduceren of recyclen van afval. Bedrijven die bijdragen aan deze doelstellingen worden dan ook volop gestimuleerd en ondersteund door provincies; van financiële hulp tot gemakkelijke vergunningverlening.

Innovatie

De tweede rode lijn zet voornamelijk in op de innovatie van producten en processen van bedrijven en instellingen op het gebied van de energietransitie, waarbij met name het MKB en familiebedrijven door provincies worden gezien als drijvers van deze innovatie. Zij worden gemotiveerd om te innoveren door het verkennen van mogelijke circulaire verdienmodellen en met provinciale steun voorbereid op de uitdagingen van de toekomst. Daarnaast krijgen zij ook vaak voorrang binnen het provinciale aanbestedingsbeleid.

Onderwijs-arbeidsmarkt

De derde lijn zet in op de connectie tussen scholing en bedrijven, waarbij de focus ligt op de thema's duurzaamheid en energie. De reden hierachter is tweeledig: Ten eerste sluit scholing in deze thema's perfect aan op de bovengenoemde lijnen. Om energietransitie te realiseren is innovatie een vereiste, welke met name zal komen vanuit het bedrijfsleven. Een aanwas van jonge, (hoog)opgeleide arbeidskrachten is binnen het bedrijfsleven noodzakelijk om te blijven innoveren. Ten tweede is er binnen de coalitieakkoorden volop aandacht voor de (toekomstige) tekorten op de arbeidsmarkt. Een connectie tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven kan bedrijven voorzien van een vaste aanwas van arbeidskrachten, waarbij de capaciteit binnen de regio en provincie kan worden gehouden.

De inhoud van de CLOK brief komt het meest aanwijsbaar terug in het feit dat enkele provincies het belang van (duurzaam) gebiedsmanagement onderstrepen om bovengenoemde doelen te bereiken. De meeste provincies handhaven hun beleid om het organiserend vermogen te versterken, door bijvoorbeeld subsidie te verstrekken voor het opzetten van parkmanagement en een ondernemersfonds. Juist de energietransitie vereist een sterk bestuur van een ondernemersfonds of een ondernemersvereniging, met ook een sterk parkmanagement om de collectieve uitdaging van de energietransitie, innovatie en arbeidsmarkt aan te pakken.

Stichting CLOK
Postbus 35
2740 AA Waddinxveen
Tel 035 6954144

Aan: de informateur voor het nieuwe college van Gedeputeerde Staten
van de provincie

Onderwerp: Structureel beheer werklocaties en belang van parkmanagement

Geachte mevrouw/heer,

Het programma van uw provincie voor de komende 4 jaren wordt opgesteld. Naar grote waarschijnlijkheid zullen ook accenten liggen op economie, regionale afstemming, het streven naar duurzaam ruimtegebruik en het op een duurzame manier v
ontwikkelen van bestaande bedrijventerreinen. In dat kader heeft de provincie een belangrijke taak om gemeenten en ondernemersverenigingen beter en duurzamer met elkaar te laten samenwerken. Parkmanagement is op bedrijventerreinen een proactieve voorwaarde voor de meest structurele invullingen van deze samenwerking. De parkmanager is de troef in het veld en weet stakeholders bij elkaar te brengen om collectieve vraagstukken aan te pakken, wat leidt tot sterkere bedrijventerreinen.

De brief is ook terug te lezen in Kringen 2.

Trend: Minder/meer individualisme? Spanning tussen ik en wij?

Wat kunt u daar in de lokale economie mee?

Was het verwijderen van de marketingslogan “I AMSTERDAM” op het Museumplein een incident of een uiting van een onderliggende trend? Volgens de meerderheid in de gemeenteraad was deze marketinguiting namelijk een vorm van doorgeslagen individualisme en daarom werd deze verwijderd; zo’n ingrijpen kan, maar het komt niet zo vaak voor. Is er iets meer aan de hand?

door **Herman Timmermans**

Achterliggend is “ik/wij” een thema dat in de samenleving altijd aanwezig is: gaat het primair om de individu of juist om de gemeenschap? En waarom is dit nu juist relevant voor Economische Zaken, park- en centrummanagement en voor besturen van ondernemers op lokaal en regionaal niveau? De leden van CLOK ervaren als geen ander de gevolgen van een veranderend evenwicht (en/of spanning) tussen ik/wij.

Organisaties en ondernemers

Dit thema speelt ook in het georganiseerde bedrijfsleven en heeft invloed op de positie van EZ binnen gemeenten. Het bedrijfsleven is als geen ander individualistisch. Een persoon heeft een idee en zet een onderneming op; ontzettend individualistisch en op de vrije ondernemingswijze productie gebaseerd. Het bedrijf groeit of

groeit niet, sommige blijven zzp en anderen kiezen voor een MKB of bedrijf met een grotere omvang.

Aan de andere kant is het bedrijfsleven één grote wij: een netwerk van samenwerkingsconstructies in traditionele branches, in VNO-NCW en MKB, in topsectoren en in items zoals Vrienden Voor Techniek. Op lokaal niveau is er in toenemende mate sprake van samenwerking. De traditionele ondernemersvereniging en de park- en centrummanagementorganisaties blijven, waarnaast nieuwe vormen ontstaan waarin de ik wordt aangevuld door een wij. Dit zijn ondernemersfondsen en ondernemersorganisaties zoals Ondernemend Assen, Ondernemend Venlo en Vitaal Veghel, welke opereren op gemeentelijk en gebiedsniveau.

Een sterke ondernemende “wij” zien we in toenemende mate op

regionaal niveau: de West-Friese bedrijvengroep, Food-Valley of de Dutch Tech Zone zijn hier voorbeelden van. Deze regionale samenwerking behelst, naast de traditionele thema’s als ruimtelijke ordening en milieu, ook steeds meer de mobiliteit, de arbeidsmarkt, de innovatie en de circulaire economie. Je ziet de volgende trend: hoe meer de wij-organisaties door de in principe ik-gerichte ondernemers wordt ervaren als aanvulling, hoe meer bestaansrecht deze organisatie krijgt. Wanneer de organisatie niet als aanvulling wordt ervaren, dan is het einde oefening, zoals de KvK heeft ervaren.

Groei

Deze trend heeft ook de effect op de groei van de afdeling EZ binnen gemeenten, zowel intern als extern. Extern betreft dit de relatie met de ondernemers: de afdeling EZ groeit als het georganiseerde bedrijfsleven een beroep doet op de gemeente voor samenwerking. Dit geldt vooral wanneer het om beleid gaat dat de gemeente ook voert: duurzaamheid, sociaal domein en de circulaire economie. Daarnaast is er een interne component voor deze groei: die is meer politiek van aard. Een meer ik-gerichte coalitie zal de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven benadrukken, en zal een minder grote overheid, minder belastingen, minder medewerkers en minder regels als doelstelling hebben. Dit resulteert dus in minder subsidies en wellicht ook minder regio. Een meer wij-gerichte coalitie zal dit uiteraard anders invullen, uiteraard binnen de vrij smalle marges van wat een gemeentelijk overheid kan.

Wij-politiek

In de meeste gemeenten, en zeer evident ook op provinciaal niveau, zijn colleges gevormd door politieke partijen met een hoog wij-gehalte, wat duidelijke effecten voor EZ met zich mee zal brengen. Welke effecten dit zijn bekijken we aan de hand van vier criteria uit de CLOK lokale economie agenda: innovatie, werkgelegenheid, energietransitie en organiserend vermogen.

Wanneer een college uit de wij-politiek bestaat, blijkt het volgende globale beeld afgaande op de hierboven geschetste criteria:

1. In de coalitieakkoorden staan plannen beschreven voor bijvoorbeeld de energietransitie, met meer regie door een actievere overheid. Hierbij wordt medewerking van ondernemers verwacht; de gemeente zal in het overleg met besturen van ondernemersverenigingen en PM/CM zelf meer agendapunten inbrengen en deze eventueel zelf oppakken wanneer ondernemers dit niet doen.
2. Er is meer subsidie beschikbaar voor de agendapunten.
3. De overheid houdt zelf meer regie naar ondernemers op bovenstaande criteria; zo wordt er bijvoorbeeld meer verantwoording gevraagd van ondernemersfondsen.
4. Er worden meer FTE’s opengesteld bij de overheid, wat zich vertaalt naar meer mensen werkzaam bij de gemeente en uitbreiding van EZ.

10 SEPT
Regiobijeenkomst Noord-Nederland

16 SEPT
Dag van het Parkmanagement

19 SEPT
Regiobijeenkomst Zuid-Oost Nederland

24 SEPT
Regiobijeenkomst West-Brabant & Zeeland

26 SEPT
Regiobijeenkomst Noord-Holland

1 OKT
Regiobijeenkomst Midden-Nederland

10 OKT
Regiobijeenkomst Zuid-Holland

21 NOV
Dag van Economische Zaken

Parkmanagers reageren namens hun bedrijfsleven op voorgenomen vrachtwagenheffing: twee reacties uitgelicht.

Vrachtwagenheffing

Het kabinet wil per 2030 een vrachtwagenheffing invoeren met als doel via innovatie de logistieke keten te optimaliseren, de transportsector te vergroenen en de uitstoot van vrachtverkeer verminderen. De vrachtwagenheffing gaat gelden op alle snelwegen in Nederland en een aantal regionale en lokale wegen. De hoogte van de heffing zal afhangen van milieukeurmerken van een vrachtwagen: hoe schoner, hoe lager de heffing.

Wie gaat betalen? Wanneer een vrachtwagen van meer dan 3,5 ton op een weg rijdt waar de heffing geldt, dan registreert een on-board unit de afgelegde kilometers. Wie veel rijdt betaalt meer. De inkomsten uit de heffing komen dan weer bij de vervoerssector terecht. Het kabinet wil met de sector in gesprek over een verduurzamings- en innovatie-agenda. In die agenda moeten concrete maatregelen worden opgenomen, bijvoorbeeld door de motorrijtuigenbelasting voor vrachtwagens te verlagen. Zo draagt de heffing bij aan een toekomstbestendige Nederlandse transportsector.

We gaan in op twee casussen, twee regio's die deelnemen aan de internetconsultatie waarvan de parkmanagers een belangrijk onderdeel vormen.

1. De Dutch TechZone

De Dutch TechZone (ondernemers uit de gemeenten Emmen, Coevorden, Hardenberg en Hoogeveen) waar Herman G. Idema, directeur Parkmanagement Emmen, actief is, schrijft in een brief aan de minister graag mee te willen werken met de (internationale) A28-A37-E233 corridor om deze tot de slimste en snelste route te maken tussen Rotterdam en Hamburg. Dit is mogelijk als er een in verhouding tot de opbrengst passende terugsluis van middelen uit de Vrachtwagenheffing naar de regio tot stand komt en die kan worden aangewend om de regio op het gebied van mobiliteit, infrastructuur en bijbehorende opleidingen en technologie door te ontwikkelen tot een toonaangevende innovatieve (internationale) corridor.

De regio in de corridor langs de A28-A37-E233 leent zich door de verkeersintensiteit, de aanwezige ruimte op, langs en in de omgeving van het wegtracé, en het op technologische innovatie gerichte regionaal beleid, uitstekend om ontwikkelingen en technologieën te testen met integraal en grensoverschrijdend ketenbeheer op diverse niveaus. Hierbij kan het belang van de regionale economie zelfs worden versterkt. Aandacht voor de goede ontsluiting van landelijk gebied biedt mogelijkheden om de kwaliteit van leven te verhogen en duurzame mobiliteit tussen verstedelijkte en meer rurale gebieden te stimuleren, om op deze manier de druk op het totale systeem in ons land te spreiden. Een vrachtwagenheffing zonder duidelijk aantoonbare terugsluis leidt echter tot minder aantrekkelijk vestigingsklimaat, en zelfs tot een vervoersarmoede.

DUTCH TECHZONE
regio van excellent vakmanschap

De regio Dutch TechZone is minder verstedelijkt dan de Randstad en de zuidelijke corridor. Hierdoor zijn gemiddelde afstanden die in dit deel van het land moeten worden afgelegd tussen de grote economische dragers in de praktijk langer dan in de rest van ons land. Aangezien de vrachtwagenheffing betrekking heeft op verreden kilometers en niet op verbruikte transporttijd, worden lokale en regionale ondernemers onevenredig hard getroffen worden, omdat ze meer kilometers moeten maken. Dit leidt tot hogere kosten voor opdrachtgevers. Hiermee wordt dit landsdeel minder aantrekkelijk als vestigingsgebied voor (transportgevoelige) bedrijven en neemt de ontlastende rol van de regio voor de rest van Nederland af.

De Mobiliteitsalliantie stelt in haar zeer recent uitgebrachte Deltaplan 2030 dat goederen vanuit iedere regio binnen 24 uur op bestemmingen in Nederland bezorgd moeten kunnen worden. De Dutch TechZone kan daar met technologie, ruimte en ideeën een bijdrage aan leveren, zoals het uitwerken van het idee een logisch stopmoment te creëren in het kader van het rijtijdenbesluit en een uitvalsbasis voor een regionale mobiliteitshub.

POM
Platform Ondernemend Meierijstad

2. Platform Ondernemend Meierijstad

Een andere benadering kiest het Platform Ondernemend Meierijstad (POM), waarin Parkmanager Jos van Asten actief is. Waar de Dutch TechZone wordt verbonden door de snelweg, en snelwegen per definitie onderdeel uitmaken van het vrachtwagenheffingvoorstel, ligt dat anders bij de regionale wegen. Sommige regionale wegen worden wel, en andere weer niet opgenomen in dit voorstel.

Het POM zou graag zien dat de N279 tussen Veghel en Asten, tenminste voorlopig, niet wordt opgenomen in de vrachtwagenheffing.

De POM voorziet ongewenste negatieve gevolgen voor het onderliggende - lokale - wegennet, doordat extra verkeer door kernen zal gaan rijden en daarmee ook de leefbaarheid en de totale bereikbaarheid van de gemeente Meierijstad en omgeving negatief zal beïnvloeden. Dit terwijl de bereikbaarheid en leefbaarheid in deze omgeving toch al onder druk staat door de forse bedrijvigheid en economische groei. De POM bepleit daarom om een monitoringssysteem, dat nu wordt ontwikkeld en nog dit jaar operationeel moet zijn, in te zetten om de ontwikkeling van het vrachtwagenvolume te volgen.

De vrachtwagenheffing wordt pas in 2023 daadwerkelijk ingevoerd. Mocht blijken dat de toename van verkeer op de N279 tussen Veghel en Asten - ook zonder vrachtwagenheffing - zo groot is dat hier echt overlastsituaties ontstaan, dan kan alsnog snel gehandeld worden en worden besloten om dit weggedeelte aan de heffing toe te voegen. Ook hierbij zal uiteraard gekeken moeten worden naar sluipverkeer door kernen en eventuele andere oplossingen zoals verdere opwaardering of verbreding van de N279 Zuid.

‘Doet CLOK dat ook?’

Incompany 3-daagse training “De Ondernemende Ambtenaar” gemeente Oldambt

(bron: Emmy Folmer)

door **Erich Wünker**, wethouder
Economische Zaken gemeente Oldambt

Bijna 50 medewerkers met ondernemerscontacten hebben inmiddels de driedaagse training “De Ondernemende Ambtenaar” gevolgd. Met veel enthousiasme en met concrete resultaten zijn ze in drie groepen aan de slag geweest. We willen in 2022 de MKB-vriendelijkste gemeente van Groningen zijn en daarom dus een ondernemersvriendelijk klimaat realiseren. Om die reden waren onze lokale ondernemers de basis van de training. Dit door interviews vooraf en een intensief gesprek tijdens de derde dag.

De training leverde ons het volgende op:

1. De kennis over de lokale economie en het ondernemerschap is toegenomen.
2. De toename van kennis werd direct vertaald naar extra vaardigheden.
3. Praktijkervaring met het ‘ja, mits’-principe in plaats van het oude ‘nee, tenzij’-principe.
4. Wederzijdse bewustwording van de taken van ondernemers en ambtenaren (en omgekeerd).

Deze training is een workshop en een concreet organisatieadvies ineen. Het resulteert in medewerkers die partner zijn voor de ondernemers, een impuls voor het ondernemend denken binnen de gemeente en een concreet plan van aanpak voor ons managementteam.

Tweesporen Centrummanagement Renkum

(foto Feilke Klomp Tekst)

CLOK adviseur **Eduard Plate** in Centrum
Renkum

Op verzoek van de gemeente Renkum en de ondernemersvereniging heeft CLOK de afgelopen maanden een start gemaakt met actiegericht centrummanagement in Renkum. Ten eerste hebben we interviews met de ondernemers gedaan. Wat zijn hun plannen, hoe realiseren we samen een toekomstbestendig centrum, hoe brengen we reuring op gang? Ten tweede hebben we enkele projecten opgepakt. Bijvoorbeeld het helpen maken van één, breed gedeelde centrumagenda en begeleiding bij het starten van een ondernemer aan het Dorpsplein. Daarnaast lopen er andere projecten.

Dat parallelle schakelen, verbinding maken inclusief visie ontwikkelen (Spoor 1) en projecten uitvoeren (Spoor 2) is typisch CLOK.

Een activiteitenprogramma voor gemeente Kapelle

De gemeente Kapelle is in het najaar 2018 begonnen met een traject waarbij zij ondernemers heeft uitgenodigd en uitgedaagd om een economisch activiteitenprogramma op te stellen. De gemeente heeft CLOK gevraagd dit proces te begeleiden. Op basis van verschillende thema's, zoals retail en bedrijventerreinen, zijn avonden georganiseerd. CLOK heeft deze avonden inhoudelijk vormgegeven met experts (mede-ondernemers) uit de praktijk en kennis over de lokale economie vanuit Herman Timmermans. Na de presentaties ontstond er onder de ondernemers een positieve dynamiek wat veel input opleverde voor concrete projecten. Dit is omgezet in een activiteitenprogramma én projectaffiches. Over heel de gemeente Kapelle pakken ondernemers projecten op en heerst een positieve sfeer. Tijdens de laatste avond is het programma aan de gemeenteraad en de ondernemers gepresenteerd.

De 50e Nationale Dag van Economische Zaken

21 november 2019

Central Studios Utrecht

'Lang leve klimaatverandering'

Kijk voor informatie en tickets op
CLOK.nl/dagvanez

Aanpak Leegstand: Drie Tips

De leegstand in de winkelstraten is het afgelopen half jaar weer toegenomen. Waarom is centrummanagement met een gerichte aanpak tegen leegstand zo belangrijk? Drie redenen: ten eerste zijn centra de motor van de lokale economie. Een centrum met 100 winkels herbergt al gauw zo'n 500 à 600 banen. Ten tweede is het centrum de broedplaats voor startups. Ten derde zijn plaatsen met een goed functionerend centrum aantrekkelijker om te wonen of een bedrijf te starten. Hoe realiseer je een centrum waar ondernemers kansen zien? Drie tips uit de CLOK Centrum Scan.

(bron: Eduard Plate)

Tip 1 Wat wil je? Perspectief aanbrenen

Waar wil je heen met je centrum? Het is de kern van centrummanagement. Waar staat het centrum nu en wat is de ambitie voor de komende twee jaar? Het centrum heeft te maken met veranderende behoeften van ondernemers en consumenten. De samenhang met functies als zorg, cultuur, onderwijs en wonen is cruciaal. In een plaats met 20.000 inwoners trekt een bibliotheek in het centrum bijvoorbeeld al gauw zo'n 130.000 bezoekers. Die mis je als de bibliotheek buiten het centrum staat. We noemen die wervende samenhang tussen functies het "Favoriete Ontmoetingsplaats" werkconcept.

Tip 2 Met wie? Samenwerking met reuring organiseren

De Gouden Driehoek: samenwerken tussen gemeente, ondernemers en vastgoed. De belangen in deze gouden driehoek verschillen. De verschillen tussen ondernemers, nieuwe en bestaande, vernieuwende en behoudende, formules en zelfstandigen, zijn ook groot. De CLOK scan maakt die verschillen zichtbaar. Toch is het voor een succesvolle aanpak van de leegstand belangrijk dat hier samenwerking tot stand komt, wat vraagt om perspectief en een gemeenschappelijk doel.

Tip 3 Hoe? De CLOK scan, een centrum-agenda maken en uitvoeren

Met de CLOK scan leren we de drijfveren van ondernemers en vastgoedpartijen kennen. Hoe zien ze hun toekomst? Wie zijn de nieuwe ondernemers en welke behoeften hebben ze? Welke andere functies en voorzieningen kunnen het centrum versterken? Hoe is de positie ten opzichte van kiezende ondernemers en kiezende consumenten? Voorbeelden van vernieuwende startups zijn MTK Fashion in Renkum, Hard-Wear in Enkhuizen, PureJoys in Assen en Kids Concept in Arnhem. Hoe trek je die ondernemers aan? We maken, als onderdeel van een gericht centrummanagement, een centrum-agenda en borgen die in de gouden driehoek. Hierbij pakken we projecten direct op. De boodschap in essentie: sluit aan bij het lokale DNA van kiezende ondernemers en kiezende consumenten.

Eduard Plate, adviseur bij CLOK, project- en centrummanager en expert publiek private samenwerking

Eduard werkt o.a. als centrummanager in Hardenberg, Renkum, Hasselt en Zwolle, waarbij zijn focus ligt op kiezende consumenten en ondernemers. Na zijn studie geografie en marketing was Eduard werkzaam bij Wehkamp, Sanoma, introduceerde hij Mosaic postcodesegmentatie en was hij directeur bij AKO boekenwinkels, inclusief Schiphol, NS Stations en AKO.nl

(foto: Eduard Plate)

Pure Joys, een startup in centrum Assen met een nieuwe kijk vanuit op jonge ouders. **Joyce Richters** koos voor een vestiging in warenhuis van der Veen, een centrum-in-een-centrum met veel startups.

(foto: Eduard Plate)

Eduard Plate met **Dunja ten Barge** van **Kids Concept**, een (web-)winkel in Arnhem. Origineel begonnen als webwinkel, maar zowel klanten als de ondernemster zochten fysiek contact.

(bron: Eduard Plate)

MTK Fashion in centrum Renkum is een voorbeeld van een Omnichannel winkel, die kiest voor een specifieke doelgroep. Bij de winkel vinden ook online activiteiten en verzending plaats.

Hard-Wear: een winkel in hartje Enkhuizen en belangrijke online speler. Hard-Wear is een begrip bij Australian liefhebbers en combineert verzend- en winkel activiteiten.

(foto: Eduard Plate)

Kloppende centra

Bij binnensteden leeft nog steeds het hardnekkig misverstand dat het vooral draait om winkels en horeca. In de praktijk frustrereert dit om aan structurele oplossingen te werken voor weer kloppende centra. Dit misverstand is overigens verklaarbaar. In de tweede helft van de twintigste eeuw is het stadscentrum immers steeds meer verworpen tot een winkelcentrum. Centra wilden de place to buy zijn en je was trots op overdekte winkelgalerijen, terwijl deze nu in menig centrum het grootste zorgenkindje zijn. De binnenstad anno nu draait om veel meer functies dan consumeren alleen. Het is de plek om te ontmoeten en te ontspannen, om te wonen en steeds meer te werken, om je voetbalclub te huldigen, of om te protesteren tegen bezuinigingen in de ouderenzorg en als kloppend hart van je gemeente waar je trots op bent.

Sanering retailsector

De laatste jaren is de winkelfunctie, mede door de crisis, overaanbod van winkels en online winkelen, steeds minder dominant geworden. Uit onderzoek in samenwerking met Bureau Louter blijkt dat circa 25% van alle banen in de binnenstad zich bevinden in de retailsector (www.bureaulouter.nl). Kleine middenstanders sneuvelen, maar ook grote ketens die een vertrouwd onderdeel waren van het straatbeeld vielen plotsklaps om; zelfs hoofdwinkelstraten zijn niet meer de aantrekkelijke beleggingsobjecten. Het grote probleem is dat de inrichting en aanpak van onze centra vaak nog wel in sterke mate geënt is op deze (terugvallende) retailfunctie. Dit zien we bijvoorbeeld terug in het binnenstedelijke ruimtegebruik, in monumentale gevels die verminkt zijn met luifels en reclameborden. Maar ook in de inrichting van de openbare ruimte, die er vooral op gericht lijkt te zijn om zoveel mogelijk mensen langs etalages te leiden in plaats van een aangenaam verblijf- en ontspanningsklimaat te bieden. Die monofunctionaliteit komt de veerkracht en leefbaarheid van het centrum niet ten goede.

Beter benutten regelruimte

Gemeenten zijn op zoek naar een diverser, en vaak ook compacter programma. Menig gemeente heeft hiervoor een inspirerende binnenstadsvisie opgesteld; de grote uitdaging is echter om deze om te zetten in een uitvoerings- en investeringsagenda. De vraag is vervolgens hoe die nieuwe programmatische mix eruit zou moeten zien, en bereikt wordt. Een veelgehoord obstakel daarbij is het grote aantal belanghebbenden in de binnenstad, en de beperkte middelen die een gemeente heeft om invloed uit te oefenen op processen die van onderop plaatsvinden. Opmerkelijk is dat het instrumentarium dat lokale overheden kunnen inzetten om gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste ontwikkelingen te remmen ruimer is dan vaak wordt verondersteld. Het probleem is dat onder meer gemeenten, maar net zo goed eigenaren en ondernemers zich onvoldoende verplaatsen in de drijfveren van andere actoren.

BV Binnenstad

Een variant om de ontwikkeling van het centrum te sturen is het stroomlijnen van economische en ruimtelijke agenda's van bovenaf. Sommige deskundigen hebben zelfs geopperd om de binnenstad te managen als een outlet. If you can't beat your enemy, join them, zo lijkt het. Het valt echter te bezien in hoeverre een strategie waarin sociale, culturele en ruimtelijke doelstellingen ondergeschikt gemaakt worden aan het economisch functioneren van het centrum op lange termijn de vitaliteit ten goede komt. En ook wat de maatschappelijke kosten zijn van een zo'n strak georganiseerde totaalbeleving. Voor shopping malls, outletcentra en pretparken geldt immers: ze mogen levendig lijken, maar leefbaar en multifunctioneel zijn ze zelden. Het worden spannende tijden voor binnensteden die werken aan een compacter en vitaler hart en hierop beleid gaan uitvoeren.

(bron: Cees-Jan Pen)

Dr. Cees-Jan Pen,
lector De Ondernemende Regio
van Fontys Hogescholen

If you can't beat
your enemy, join
them, zo lijkt het...

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

De 'K' in EZK

Met een nieuw kabinet komen er nieuwe ministeries. Zo is na de laatste verkiezingen het toenmalige ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) omgedoopt in het ministerie van Economische Zaken & Klimaat (EZK). Met de toevoeging van de 'K' onderstreept de regering de inzet op een klimaatneutrale samenleving én een sterke economie. Maar wat betekent de toevoeging van de 'K' voor het EZ-werk op lokaal niveau?

door **Dennis Potter**

Van Parijs-akkoord naar klimaatakkoord

Met het sluiten van het Parijs-akkoord hebben meer dan 175 landen de noodzaak om de opwarming van de aarde zoveel mogelijk te beperken onderstreept. Om de doelstellingen in het klimaatverdrag te kunnen halen is er een energietransitie nodig. Deze houdt in dat het gebruik van fossiele brandstoffen drastisch moet worden teruggebracht en dat er tegelijkertijd moet er worden geïnvesteerd in allerlei vormen van duurzame(re) energieopwekking. Om te bepalen wie er in de periode tussen nu en 2050 welke maatregelen door moet voeren hebben we in Nederland een concept klimaatakkoord opgesteld. In het klimaatakkoord staan meer dan 600 voorstellen met wat er mogelijk is om de uitstoot van CO2 te verminderen. Bijvoorbeeld door gebruik van zon en wind of energie uit aardwarmte, waterstof en biogas om duurzame energie op te wekken. Daarbij wordt er ook veel verwacht van bedrijven. Zij moeten niet alleen hun eigen bedrijfsvoering verduurzamen, maar ook de transitie maken van energiegebruiker naar energieleverancier. De toevoeging van de 'K' is in dit licht dus best logisch. Maar hoe zit het met de uitvoering?

Regierol op lokaal niveau

Net als bij de decentralisaties in het sociaal domein, hebben gemeenten bij de uitvoering van het klimaatakkoord een regierol gekregen. Het Rijk geeft echter geen heldere kaders mee en stelt ook nauwelijks middelen ter beschikking om de doelen in het klimaatakkoord te kunnen realiseren. Dit zorgt ervoor dat er op lokaal niveau vooral veel wordt gepraat en beleid wordt gemaakt. Ook het brede-MKB, waarvan veel wordt verwacht in de uitvoering, is nog niet echt betrokken.

Transitie in denken en doen

Er is dus een 'klimaatverandering' nodig om ervoor te zorgen dat de energietransitie echt van de grond komt. Een transitie in het denken en doen waardoor burgers, bedrijven, ambtenaren en politici meer en beter samenwerken. Denken in termen van rendement; als een ondernemer dus. De sleutel ligt in het nadrukkelijker betrekken van burgers en MKB-bedrijven en het verleggen van de focus naar kleinere en meer behapbare doelen die voor tastbare resultaten zorgen.

Voor de afdeling EZ ligt er een uitdaging om in deze transitie nadrukkelijker een rol te pakken. Bijvoorbeeld door partijen bij elkaar te brengen en een omgeving te creëren met volop ruimte om te experimenteren. En om zichzelf daarmee in- en extern tegelijkertijd meer op de kaart te zetten. Klinkt goed toch? *Lang leve de klimaatverandering!*

Kringen is een uitgave van Stichting CLOK
www.clok.nl

Redactieadres

Stichting CLOK o.v.v. Kringen
Postbus 35, 2740 AA Waddinxveen
Telefoon: (035) 695 41 44
E-mail redactie: info@clock.nl

Hoofredactie

Herman Timmermans

Eindredactie

Sara van Ameijden

Brede redactieraad

Jos van Asten, Ruth Eikenaar, Angélique Gerritsen,
Alan Grommers, Joost de Koning, Eduard Plate,
Fons de Ree, Jan van Roessel, Stephan Weijers

Ontwerp & opmaak

de Bladenkamer | grafisch ontwerpers, Zwolle

Druk

Veldhuis Media, Raalte (oplage 3000 exemplaren)

Advertentie-exploitatie

Esmeralda van Milgen
Tel +31 (0) 38 4606 384
evanmilgen@acquiremedia.nl

Financiële administratie

Stichting CLOK

Distributie

Via postadres door gerichte verspreiding onder alle besturen van lokale ondernemersverenigingen (BLOV), parkmanagers (PM) en citymanagers (CM) en accountmanager bedrijven (AMB), afdelingen EZ en RO en de wethouders binnen alle gemeentes in Nederland.

Abonnementenadministratie

Kringen wordt gratis verspreid onder de, bij distributie genoemde partijen. Personen buiten deze doelgroep kunnen tegen betaling van 99 Euro excl. BTW per jaar (4 nummers) een abonnement aanvragen. Betaalde abonnementen worden tot wederopzegging aangegaan. Opzegging kan uitsluitend plaatsvinden tot uiterlijk twee maanden voor het einde van de lopende abonnementsperiode. Correspondentie m.b.t. abonnementen kunt u sturen naar: Stichting CLOK o.v.v. Kringen, Postbus 35, 2740 AA, Waddinxveen. Adresgegevens wijzigen? Ga naar www.clok.nl/kringen

Losse nummerprijs Kringen:

20 Euro excl. BTW

Overname artikelen

Artikelen mogen alleen worden overgenomen, gekopieerd etc. met bronvermelding. Ondanks uiterste zorgvuldigheid kunnen enkele gegevens achterhaald of anderszins niet volledig juist zijn. Kringen aanvaardt hiervoor geen enkele aansprakelijkheid.

Leergang

Medewerker Economische Zaken

Na de leergang weet je alles over:

- ✓ Trends in de regionale en lokale economie
- ✓ De ambtenaar 3.0
- ✓ Het onderhandelen vanuit andere belangen
- ✓ De nieuwe Omgevingswet
- ✓ Werken met een persoonlijk accountplan
- ✓ Ondernemersfondsen

... en nog veel meer.

De Leergang geeft jou als MEZ zicht op wat er mogelijk is in én met de functie. Tijdens de Leergang ontwikkel je visie op de functie en leer je die te delen binnen de organisatie en inhoud te geven passend binnen de kaders van het gemeentelijke beleid.

Studiebelasting: 240 uur

Start Leergang: februari 2020